

Szóval nemcsak a Móricz világa tágult, hanem az én régi, elképzelt, pár szereplős kis stúdió-előadásom is a Titanic szuperprodukciónak méretéig. Érted, én is elveszítettem önmagam, mert hát nem vagyok hollywoodi szerző, talán nem tudtad – hát nem –, de akkor az isten szerelmére, mit fogok megírni, hogy ne nyeljen el a szorongás? Hogyan fogok *kívágásokat* alkalmazni, tehát hogy a horizontnak csak egy kis szeletét mutassam meg, úgy, hogy mégiscsak benne legyen a végtelen. *Sűríteni* emberi szívekkel lehet, az empátia a dimenziógép, amin átbucskázva eljuthatunk a végtelenhez. Mert vagy a végtelent mutatod, ami szorongást kelt a szívedben, vagy azt az emberi arcot mutatod, amelyik nézi a végtelent.

Balogh Attila

IBOLY

Iboly még emlékezett a faluszéli telepre. Az odavezető úton gyakran megállt, s nézegette arcát a gödrökben megülő esővízben. Amikor a szél megbillentette a képet, egy fűcsomóval még jobban összekócolta, és futott a másik gödörhöz.

Már kislányként is félt a kutyáktól, ha orrukkal a küszöböt vagy az öregek által szívesebben lakott sátor bejáratát túrták, ilyenkor meghalt valaki a rokonságból. Ha zavaros vízről álmodott, anyja gyorsan letisztította arcát havibajos asszonynak a vizeletével, nehogy himlős legyen. Bizonyos álmokat nem volt szabad kimondani gyerekek és viselős asszonyok előtt, végképp nem, ha a várandós asszonynak égett a hasa, mert a születendő kislányon a rossz asszony jelét hagyta volna.

Iboly már értette a részegen hazatérő férfiak lármás szomorúságát, az alacsony repdeső augusztusi fecskék riadalmát az eső jeges közelségétől. Mégis csodálkozott Öreganyja pirkadati faggatózásán: külön-külön kikérdezett mindenkit izzadt álmáról, és a válasz szerint engedte vagy tiltotta aznapi elmenetelüket. Vén férfiak dörmögő énekéből értette meg Öreganyja viselkedését: monoton s naiv dallamú párbeszédében reggelig szomorkodtak egy bujkáláskor az újszülött síró szájára szorított csenden.

Iboly megbetegedett. A homlokcsont alól kimerészkedő szeme besárgult, mozdulatai lelassultak, gerince eljegesedett. Az újraélesztett hajnali tűzön megpirult fehér húst, a gőzölgő vakarót megtúrta ölében, de forró homlokát az öregek arcán piszmogó idő felé fordította. A letapadt emlékezet lázától fölszakadt: a tanító úr rendőrökkel jött ki a telepre, kisfiúkat szedtek össze nyári munkára. Ibolyt rövidre vágott haja miatt a többiekhez lökték, és levitték a faluba. Földművesek válogattak izomzat szerint a gyerekek közt. Hozzáérve sunyi örömmel fedezte föl egyikük, hogy blúza alatt ébredező nő remeg. Mohón és télére krumplit ígérgetve, már lefelé sietve tapogatta. Öreganyja és visító asszonyok behasították testükkel a lezárt terem hatalmas ablaküvegét. Altestük vérző dombjáról fölemelték a mázsás szoknyát, s csecsüket ütlegelve emelték ki a ruha bilincsből, a mellbimbókat, mint a szuronyt előreszegezve hasították föl a gyermekeikre ereszkedő sáros harang falát.

Öreganyja terpeszben állva lába közé gyűrte szoknyáját, és mellé guggolt. Régi zsebéből fehér kenyérbelet vett ki, és a hajáról lehúzott, melegtől elszédült tetűvel megtömté,

visszaautasíthatatlanul Iboly szájába tette. Virágokból s gombagyökérből főzött folyadékkal megittatta.

Iboly lázas álmai a helyükre húzódtak. Mindkettőjük arcán legyenek, szűnyogok mérészkedtek a megmaradt rossz vért leszívni, észlelve az életben maradtok szagát. Öreganyja elrejtette régi zsebét, szoknyáját szorosabbra csavarta lába közt, és elsuttozta intelmeit a gyerekek, a nők, a férfiak, az öregek és az idegenek közötti viselkedésről.

Iboly eszében rend lett, a szavak, a mozdulatok jelzése vigyázott cselekedeteire. Óvakodott az özvegy férfiaktól, a nyugtalan papoktól, a maguk elé meredő, erős szőrzetű nőktől, és megjegyezte, hogy lángoló szoknyájával gyerekeket kell melegítenie.

Szoba-konyhás lakásuk falán átszivárgott a hideg. Iboly a szomorúságtól az örökösen köhögő gyermekeihez bújott, és álmodozott. A karácsonyra lemeszelt szoba falán megjelentek a régi asszonyok hosszú szoknyáikkal a nyári folyóban. Titokban és szigorúan leányaik felé fordulva fésülték hajukat a kendő alatt. A férfiaktól elrejtve égették el a fésű fogai közt rekedt hajcsomókat, huncutkodva egymással, hogy kinek mennyi maradt. A szülősátor színes ponyvája az erősödő lüktetéstől fölszakadt. Iboly magzatvíznek látta a frissen meszelt fal nedvét, és közelebb bújott a párásodó, városi szobában gyermekeihez. A halott kisfiút és törzséről leszakadt karját szokatlan formájú építménybe vitték be. Titkosan morgó, sirató asszonyok, mögöttük szótlan férfiak félig guggolva ülték körül az égő gyertyákkal megjelölt területet. Bölcs szuszogással vették tudomásul, hogy lelkükben egy kavicsal több lett.

Iboly visszaszorította köhögését, félt, hogy levegővel megtelt tüdeje kidurran, és a szétszóródó üvegszilánkok összekarcolják a falon homályló árnyakat. Óvatosan lelelt az ágyról, nedves ruhából koronát csavart az egyre lázasabb gyerekek fejére.

Ő nem szívesen költözött a városba. Pesti, gyakran cigarettázó, könnyeden öltözött íróemberek a kockás füzetbe szöszösen rajzolt szavait sorba rakták férjének, és egyre gyakrabban beszélgettek vele értelmes dolgokról. Iboly úgy érezte, hogy az eszme lasszójjával húzták el őket. Megnyugtató vállveregetéssel, a műveltek biztonságával csalták el a férjét a banketra, ahol ehet-ihat kedvére, és verseiből jó nevű színészek olvasnak föl egy rengeteg szobás, csillogásig kivilágított épületben.

Iboly az előző bérlőtől ott maradt kályhához sietett, kicsit igazított a tűzön, fényénél kutatott az Öreganyjától megmaradt régi zsebben. Se orvosságot, se pénzt nem talált. A zacskó ürességétől mozdulatait fölöslegesnek érezte. Egykedvűen szemlélte köhögésének színes váladékát apró tenyerén. Szégyellte magát, bosszúnak érezte betegségét.

A szomszéd férfitől már odaköltözésükkor tartott. Leskelődött utána, amikor kiállt nézelődni a zárt udvar körfolyosós korlátjain gubbasztó galambokat és eltévedt papagájokat. Ha kint akadt dolga, gondosan lekendőzte fejét, és ügyelt arra, hogy tekintetük ne találkozzon.

A lépcsőház súlyos kapuja hosszan nyikorgott, visszacsapódva, döngése Iboly ajtajáig tolta az ismeretlen csoszogást. Ez nem a férje, az ő cipőjének olyan a kopogása, mint egy régi ének. Ezen kicsit elmosolyodott, és bizakodóbban kucorodott vissza az ágyra.

A gyerekek gombóccá tömörödött köhögését sikerült teával csillapítania, az idősebbnek nyakát simogatva, kibogozta a fuldoklás csombékját.

Lázás szeme nehezen ismerte fel a falon táncoló árnyakat. Óvatos esze szeméről lehúzta a párás függönyt. A telep melletti mezőn színes ruháikkal úgy ültek kis csoportokban az emberek, mint a külön-külön válogatott virágcsokrok. A kendő megkötéséről, a szoknyák formájáról, a lószerszámok díszítéséről meg lehetett tudni, hogy melyik csoport honnan jött. A türelmes fűre fiatal asszonyok lepedőt terítettek, egészben megfőtt

tyúkkal, süteménnyel és sok üveg borral kerítették el magukat a férfiktól. Ünnepeles mozdulattal az öregek letörték az állat fejét, jóízűen bólogatva túrték, hogy az asszonyok a kisgyerekek szájába előrágott húsdarabokat tegyenek. A kenyér az asszonyok ölében maradt, onnan szeltek a futkorászó gyerekeknek. Hosszas ceremónia után először a férfiak énekeltek, ügyelve eleinte, hogy hangjuk a csoporton belül maradjon. Tánc közben nem szívesen értek egymáshoz, de ha a pihenő dallam megkívánta, kézfejükkel érintették a nő vállát, hogy tenyerük melegsége érzelmre ne adhasson okot. Elismerően nézték Iboly és férje táncát. Karjukat magasan előretartva, gyors léptekkel mozogtak oldalra. Férje hosszú kezével kivédte Iboly támadását, aki így farral nem tudott bepördülni elé. Az asszonyok egyre gyorsabb tempóval biztatták Ibolyt. A szapora billegéstől kendője megcsúszott, erős haját férje arcába sodorta, háromszor pörgött meg előtte, és végül farával a férje öléhez tapadt. A tánc sodrásától felkavart levegő lelassult és megállt Iboly arca előtt, nem tudott belőle szívni, a szigorú csend nyelését is elnehezítette. Zsibbadt elméjének a báméskodás üzente, hogy megalázta férjét. A férfiak morogva boruk felé fordultak, a nők sietve piszmogtak gyermekeikkel. Ők ott álltak a hátat fordított közösség tagjaként, a tánc utolsó mozdulatában megmeredve, a szégyen kitaposta fűcsomók közt.

A közelben szirénázó mentőautók kék fénye fölszívta alakjukat az álmok súlyától elnehezült falról. Iboly a kisebbik gyereket az ágy sarkában biztonságosan körülpárnázta, a nagyobbikat alaposan pokröccha tekerte, és riadtan sietett, hogy elérje a mentőautót. Halkan nyitotta ki a konyha ajtaját. Útját állta félmeztelenül a szomszéd férfi, lepedékes, vastag nyelvvel körkörösén dörzsölte száját, és kéjesen bámult. A hideg levegőtől a gyermek szeme megrezzent, s az idegen arcába meredt, aki dühös hátrálással észlelte, hogy az ő arca kimerevített képként, végleg a gyermek szemébe költözött.

A mentőautó kerekai egy helyben pörögtek a hóban. Iboly a sofőrhez emelte gyermekét. Nem szállt be, sietett vissza a másikhoz.

Tudta, hogy nem zavarhatja férjét, síró gyerekekkel nem tolaodhat oda. Neki kell megoldania, hogy a kövek alá szorult lepkék levegőt kapjanak. A kisebbik nem súlyos, talán csak a hasa fáj. Iboly az alsó fiókból krumplit vett ki, a közepébe gödröt fúrt, s az ünnepekre eltett gyertyát beletette, meggyújtotta, és óvatosan a gyermek meztelen hátsára helyezte, aki hálásan mosolygott, amikor a rossz levegő eljött tőle. Viszkető észéig nyilallt Öreganya hiánya, kelekötya néjének meséi, akinek a folyóban játszadozó kislfiát agyonütötte a villám, és bánatában sokáig kiskutyákat szoptatott.

Idegrendszerre olyan lett, mint a remegő pókháló, amelyre, ha tollpihe ereszkedik, összeszakad. Minden köhögésével újabb téglát rakott maga köré, már derekáig ért a kútszerű építmény. Megint köhögött, s a fényes váladék úgy csorgott ruháján, mint a tüdőn szúrt bárány vére, a friss szalmán keresztül, a kivágott szilvafa elkékült arcáig.

Tudta, hogy csak most mászhat ki az egyre mélyülő kútból. Kucorgó testét a falhoz szorította, langyos izomzata engedelmesen kiegyenesítette végtagjait. A gyerekre zárta az ajtót, és futott az alig ismert kanyarodású utcán.

A mikrofon előtt nagy mozdulatú nő tátogott. Az asztalon szétszóródó sütemények, gazdátlan cigaretták égették szemét. Az ablakról Iboly letörölte a havat, s meglátta férjét. Különös fészülködésű, hanyagul könyöklő férfiak beszéltek hozzá. Férje arcán – ebben a vakítóan kivilágított teremben – eddig ismeretlen szépséget fedezett föl.

Próbált kopogni, de erőtlenül lecsúszott karjának súlya testét lehúzta a hóba. Borzongott a gondolattól, hogy úgy haljon meg, mint Gyula bácsi, akit kívánsága szerint kitétek a jeges esőre, és a macskák reggelre ellopták az orrát.

Iboly lázas arca párologott, forró teste alól elhúzódott a hó, és hideg háta alatt megszületett a jég. Összegyűrt papírrá köbhögött tüdejéig hatolt a moccanó hideg. A duzzadó hópelyhek, mint a kórházi ingyenvatták, letakarták beroskadt szemét. Már csak a széttárt szárnyakkal megfagyott madarat látta, amely szélcsendkor ismeretlen ládába zuhant.

Szabó Sándor

ÉJSÖTÉT JOGGINGBAN

a haldoklók egyedül zuhannak
de már úgy sok-sok eleven is
és az ösztönös falka-rangnak
humanizált szép rendszere itt
szertefoszló: csak időleges
érdekelvű csapatformákat
emel süllyeszt és lám a kezed
fejére a véred is rácsap
netán ha már csupáncsak teher
és nem haszon vénült személyed
merülhetsz mint kútba a veder
ritka luxus a hálaérzet
no persze sok ifjabb is „káló”
és képtelen fölkapaszkodni
agyalogtam így ágyba szálló
latolgatva: most mit fog hozni
a féléber álom szeszélye?
és egyszer csak láttam hogy itt van
életemnek végső esélye
csuklyásan éjsötét joggingban!
nem volt szarva nem volt patája
vizitelni jött csak dörmögte
van-e ciánkapszula nála?
ezt firtattam s Ő: később jössz te!
de a „jobblét” mikéntjét nézve
meghallgatná becses igényem
bár az anamnézis szerinte
azt mondja nincs közel a végem
én totális stroke-ra szavaztam
okét mondott és följegyezte
de döntés csak a Hivatalban!
s akkor újra eljön egy este...